EUROPEAN CONFERENCE

Conference Proceedings

XVI International Science Conference «Integration of scientific solutions and methods into practice»

April 24 - 26, 2023
Paris, France

INTEGRATION OF SCIENTIFIC SOLUTIONS AND METHODS INTO PRACTICE

Abstracts of XVI International Scientific and Practical Conference

Paris, France

(April 24 – 26, 2023)

49.	Чепурна В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ГАДЖЕТИЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ОН-ЛАЙН ОСВІТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	217
50.	Гаморак Г.П., Гаморак М.І., Грищук М.О. ОРГАНІЗАЦІЯ ЯКІСНОЇ СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В ІФНМУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	222
51.	Кононюк В.Д., Яковлева В.А. ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ	224
52.	Лукіна Г.М. ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ОБДАРОВАНИХ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	228
53.	Попова І.І., Гончаренко С.Ю. РОЛЬ ПЕДАГОГА В ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	233
54.	Татьянчикова І.В. НАВЧАННЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ	237
55.	Третяк О.П. СПІВДРУЖНІСТЬ СЕРДЕЦЬ ЗАРАДИ УСПІХУ ДІТЕЙ	241
56.	Хренова В.В. ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ, ЩО ФОРМУЮТЬ ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ В ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	245
57.	Циба А.А., Кир’язова О.В. МЕТОДИКА CLIL. ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	249

PHARMACEUTICS		
58.	Гахраманова В. ЛОЯЛЬНІСТЬ СПОЖИВАЧІВ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ	252
59.	Грищенко А.С. РОСЛИННІ НООТРОПИ	255
60.	Демченко В.Ю. ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОЦЕСИ КАМЕНЕУТВОРЕННЯ ПРИ УРОЛІТІАЗІ	258
61.	Капустенко В.Ю. ПРОФІЛАКТИКА ІШЕМІЧНОЇ ХВОРОБИ СЕРЦЯ	262
62.	Шіман В.Н. ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ПРИ ВАГІТНОСТІ	266
PHILOLOGY		
63.	Daniyeva M.D. STRUCTURAL-SEMANTIC TRANSFERRING IN THE DERIVATION OF PHRASES	269
64.	Авчіннікова Г.Д. "ЛІСОВА ПІСНЯ" ЛЕСІ УКРАЇНКИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ: ПЛЮРАЛІЗМ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СТРАТЕГІЙ	276
65.	Галка Ю.М. ТЕСТУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ КОНТРОЛЮ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	280
66.	Петраш М.А. ФРАНЦУЗЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ХРОНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	283
PHILOSOPHY		
67.	Дятлова І.В. РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК У ВРЕГУЛЮВАННІ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	285

«ЛІСОВА ПІСНЯ» ЛЕСІ УКРАЇНКИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ: ПЛЮРАЛІЗМ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СТРАТЕГІЙ

Авчіннікова Галина Дмитрівна
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Серед багатьох шедеврів української літератури хочемо привернути увагу саме до неймовірного твору Лесі Українки «Лісова пісня». Ця віршована п'єса в трьох діях була написана в 1911 році й стала чи не першим прообразом жанру фентезі в українській літературі. Поетеса відносить свій твір до драми-феєрії, що вказує на дивовижність та незвичайність сюжету. Однак експерти стверджують, що за жанром твір є проблемно-філософською драматичною поемою. Темою драми, яка посідає виняткове місце як у творчості славетної поетеси, так і в усій українській літературі, є взаємини людини та природи, а головною ідеєю – оспівування краси людських стосунків та сили кохання. Цей неоромантичний твір описує через кохання Мавки до Лукаша намагання подолати невідповідність між ідеалом та дійсністю, зробити бажане дійсним завдяки могутній силі волі.

На початку 2023 року інтерес до драми-феєрії значно пожвавився через прем'єру її четвертої екранізації в кінотеатрах країни. Найдорожчий український повнометражний мультфільм «Мавка. Лісова пісня» став найбільш касовим у національному прокаті, випередивши навіть закордонну анімацію. Фільм вражає приголомшливими образами та аналогією з російсько-українською війною. Незабаром мультфільм з'явиться на великих екранах та стримінгових платформах в усьому світі: в країнах Європи, Близького Сходу, США, Латинської Америки, а також Канади, Австралії, Нової Зеландії та багатьох інших територіях. Тому увага філологів і перекладачів привернута до перекладу твору англійською мовою та його варіантів і варіацій.

«Лісова пісня» перекладена багатьма мовами світу – англійською, німецькою, польською, французькою, бенгальською та ін. Взагалі віршований переклад з української мови на англійську є складною справою, адже українська є однією з найбільш милозвучних мов на планеті, має багато афіксів, змінювану систему закінчень, більшу кількість синонімів тощо. Англійською мовою складно відобразити зміст поезії, не втративши авторський задум, та водночас зберегти милозвучність. Англомовній ліриці характерні частіші скорочення, злиття двох слів та зміна наголосів у словах, тому часто доводиться докладати значних зусиль та витрачати немало часу над кожним рядком перекладу.

Варто відмітити чотири найбільш вдалих переклади англійською мовою – Персиваля Канді (Percival Cundy) (1950 рік) (електронна версія була підготовлена для Електронної бібліотеки української літератури Максимом Тарнавським у 2005 році), Гледиса Еванса (Gladys Evans) (1985 рік), Віри Річ

(Vera Rich) (1994 рік) та Ванди Фіпс і Вірляни Ткач (Wanda Fips and Virlana Tkacz) (2018 рік) (цікава англомовна адаптація твору в казку для дітей та підлітків «The Forest Song» від «Київського будинку книги» у виданні 2019 та 2020 років). Хоча приблизна кількість інтерпретаторів творів Лесі Українки на англійську мову досягає понад півтори сотні.

Найбільше нам імпонує переклад драми-феєрії Лесі Українки П. Канді, незважаючи на те, що був виконаний понад 70 років тому. Розглянемо, як йому вдалося здійснити переклад «Лісової пісні» на англійську мову. Позитивними сторонами перекладу є те, що англомовний переклад відповідає поділу на рядки, здебільшого кількість рядків також співпадає з українським оригіналом. Однозначно важливим є й те, що римований і неримований текст віршів у перекладача відповідає українським рядкам.

Недоліком, якого важко було б уникнути, є те, що в усьому творі рядки перекладу значно довші за рядки оригіналу – в середньому на 20%, що перетворює переклад на важкий для сприймання, багатослівний та часто віддалений від оригіналу. Водночас, скорочення їх довжини англійською мовою часто означало б випущення чогось зі змісту або не уточнені моменти.

Візьмемо для прикладу першу репліку «Того, що греблі рве»:

З гір на долину біжу, стрибаю, рину! Місточки збиваю, всі гребельки зриваю, всі гатки, всі запруди, що загатили люди, – бо весняна вода, як воля молода!	Down from mountain into valley, Skipping, racing, forth I sally. All the villages are quaking, As the dikes and dams I’m breaking. When folk try to dam the water To their work I give no quarter; For wild waters of the spring Like wild youth, must have their fling!

Автору вдалося дотримуватися схеми римування «*аабббвгг»* в перекладі, проте в оригіналі всі вісім рядків закінчуються на голосні, а в англійському – лише два, а шість закінчуються на *-ing* та *-er*. Характерна м’якість українського вірша в англійському відповідникові втрачена. В цілому, переклад вдалий, хоча у змісті поданої репліки зникли «місточки» в третьому рядку – замість них стоять «села»; а замість «місточки збиваю» було запропоновано «всі села я стрясаю» тощо.

Погоджуємося з аналітиком М. Жарких і вбачаємо грубу помилку в перекладі наступних слів Русалки:

Ось кинь на дно червінця, поллються через вінця!	Some gold to the bottom fling, And baptize the wedding ring!

Риму підібрано вміло, рядки дзвінкі, але після вдалого перекладу першого рядка бачимо те, що відповідає українському «й освятимо весільну обручку». Такий зміст відходить від оригіналу та зачіпає тему релігійного освячення, якої поетеса жодним чином не торкається в своїй драмі-феєрії – навпаки, зосереджує

увагу на мавках і лісовій нечисті. На нашу думку, однозначно варто замінити рядок або хоча б слово «baptize».

У фінальному монолозі Мавки увагу привертає одна особливо багатослівна строфа:

Будуть приходити люди, вбогі й багаті, веселі й сумні, радощі й тугу нестимуть мені, їм промовляти душа моя буде	And to me here shall many seek, Both rich and poor, the joyful and the sad. Their grieves I'll mourn, their joys shall make me glad – To every one my soul shall gently speak

Помічаємо, що перекладач додав від себе деяку інформацію (наприклад, що Мавку будуть «шукати» або душа буде промовляти «ніжно» тощо. Бажання уточнити чи розширити текст сприяє зміненню його ритму й темпу. А третя стрічка взагалі за розмірами рівна двом в оригіналі.

Проте однією з найбільших невідповідностей та прикрою змістовою помилкою вважаємо переклад «калини» як «cranberry tree». Не лише в наступних рядках першої дії, а й скрізь в тексті перекладу П. Канді.

А я з калини цвіту наламаю.	I'll break some blossoms from the cranberry tree.

Більшість українсько-англійських словників пропонують перекладати «калину» як «viburnum tree». Це буде найбільш точним терміном для позначення калини звичайної *(Viburnum opulus L.)*, яка традиційно росте в Україні (а також в євросибірському ареалі) та стала українським символом. Інші варіанти (clematis, hydrangea, phlox, honeysuckle, begonia, impatiens, wisteria, espalier, dogwood, crabapple тощо) також будуть не точними.

Що стосується «cranberry tree», то в англо-українських словниках бачимо найчастіший переклад «журавлина», які пропонують також наступні наближені синоніми «bilberry, blueberry, huckleberry, pomegranate, lingonberry, the cranberries, strawberry, raspberry» тощо.

Виправдання такому перекладові може бути лише в тому, що журавлина, окрім Європи та Азії, поширена ще в Північній Америці, а також є звичною та знайомою для англомовного читача й схожа за описом («cranberry – a small, round, red fruit with a sour taste» (Cambridge Dictionary)). США, Канада та Чилі збирають близько 97% врожаю журавлини, більшість з якої переробляють на соки, соуси, варення та сушені підсолоджені ягоди. Журавлиний соус є традиційним супроводом до індички на Різдво та День Подяки в США, Канаді та Великобританії; ягоди символізують достаток і подяку, також мають деякі цілющі властивості. Тому, можливо, П. Канді мав на меті зробити переклад більш доступним і зрозумілим англійському читачеві, проте виявився не точним (калина звичайна *(Viburnum opulus L.)* не тотожна журавлині *(Vaccinium erythrocarpum)* і не відповідно переклав назву саме українського символу любові, краси, щастя, поваги, рідної землі та патріотизму.

Можемо підсумувати, що в цілому переклад є вдалим і ретельним, про що свідчить серйозне відношення до роботи П. Канді та його кропітку працю над кожним рядком, дає англомовному читачу загалом вірне уявлення про драму-феєрію «Лісова пісня», лише потребує певних уточнень і правок. Основними зауваженнями до змісту перекладу є вибір «журавлини» замість «калини» та натяк на церковну тему («посвятити обручки»). Стосовно форми поезії, часто рядки є значно довшими за оригінал, через що в них зникає легкість та невимушеність. Погоджуємося, що англійською мовою важче правильно відтворити зміст і водночас зберегти лаконічність, проте оптимальним було б відтворити деякі рядки більш стисло.

Список літератури:

1. Березинський В. В англомовному світі // Жовтень. 1971. №2. С. 95–98.

2. Буракова О. В. Відтворення ритміки «Лісової пісні» Лесі Українки в перекладі // Теория и практика перевода. Вып. 9. К. : Вища школа, 1983. С. 19–28.

3. Жарких М. Англійський переклад «Лісової пісні». Леся Українка: енциклопедія життя і творчості, 2013. URL: https://www.l-ukrainka.name/uk/Studies/LisovaPisnja/EnglTranslForestSong.html (дата звернення: 17.04.2023).

4. Зорівчак Р. Лесине слово в англійській одежі // Всесвіт. 1971. №2. С. 30–33.

5. Леся Українка. Зібрання творів у 12 тт. К. : Наукова думка, 1976 р., т. 5, с. 201–298.

6. Савенець А. М. Лірика Лесі Українки в перекладах англійською Ґледіс Еванс. URL: https://www.academia.edu/36985991/L%C3%ACrika_Les%C3%AC_Ukra%C3%AFnki_v_perekladah_angl%C3%ACjs%CA%B9ko%C3%BB_G_led%C3%ACs_Evans (дата звернення: 13.04.2023).

7. Spirit of Flame. A Collection of the Works of Lesya Ukrainka. Translated by Percival Cundy. New York: Bookman Associates, 1950. p. 169–260. URL: http://sites.utoronto.ca/elul/English/Ukrainka/Ukrainka-ForestSong.pdf (last accessed: 13.04.2023).

8. Forest Song. A fairy drama in three acts, transl. by Gladys Evans. Kyiv, Dnipro, 1985.

9. Forest song / Transl. by V. Rich // The Ukrainian Rev. 1994. № 1. p. 66–73; № 2. p. 33–58; № 3. p. 40–60; № 4. p. 48–64.

10. The Forest Song. Translated by Wanda Fips and Virlana Tkacz. Kyivskiy Budynok Knyhy, 2018. 256 p.